

**Тернопільська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів
Тернопільської обласної ради**

**Практика реалізації превентивного підходу
у виховній роботі з учнями 6-Б класу**

Доповідь підготувала:

вихователь 6-Б класу

Перцак Надія Василівна

Тернопіль 2020

В Україні особливої гостроти набуває **проблема попередження і подолання негативних проявів у поведінці дітей і молоді** через складні соціокультурні умови, економічні й політичні суперечності, неврівноваженість соціальних процесів, криміногенність суспільства. Спостерігається тенденція до загострення соціально-економічних, психолого-педагогічних та медико-біологічних факторів, які детермінують деструктивну поведінку школярів. Зростає чисельність дітей, які долучаються до раннього алкоголізму, наркоманії, проституції, збільшується питома вага протиправної, агресивної поведінки підлітків під впливом алкогольного та наркотичного сп'яніння.

Девіантна поведінка торкається усіх сфер соціального функціонування неповнолітніх і проявляється вербальною і фізичною агресивністю, негативним ставленням до оточення, нездатністю прогнозувати результати своєї поведінки, слабкою емоційною прихильністю до близьких, низьким рівнем сформованості комунікативних навичок тощо. Зростає дитяча злочинність.

Неналежне виховання у сім'ї, шкідливий приклад батьків, ігнорування емоційних потреб дітей, відсутність цікавості до особистих інтересів дитини, недоліки освітнього процесу у школах – це **соціально-педагогічні детермінанти девіантної поведінки школярів**.

Великі ризики несуть для фізичного та духовного здоров'я дітей і підлітків сучасні комп'ютерні ігри, Інтернет, теле-, відеопродукція з демонстрацією жажі насильства, статевої розпусти, пропагандою нездорового способу життя. Усе це створює загрозу для генофонду нації. На думку медиків і педагогів основи здоров'я закладаються у ранньому дитинстві, у шкільні роки дитина має стати сильнішою, міцнішою, витривалішою. Саме тому **реалізація превентивного підходу має надзвичайно велике значення**.

Превентивне виховання - це комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, на їх допомогу і захист.

Будучи детермінована об'єктивними і суб'єктивними факторами, **превентивна діяльність є самостійним спеціалізованим видом загального педагогічного процесу**, має свою мету, принципи, зміст, форми і методи та використовує елементи правоохоронної, правової, медико-оздоровчої роботи.

Превентивне виховання має бути цілеспрямованою системою заходів економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного,

освітнього, інформаційно-освітнього та організаційного характеру, спрямованих на формування позитивних соціальних установок, запобігання вживанню наркотичних речовин, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків. Воно є пріоритетним напрямом діяльності держави, всіх виховних інституцій і здійснюється в інтересах особистості та суспільства.

Превентивна робота проводиться з усіма дітьми, починаючи від дошкільного періоду, з метою попередження відхилень у поведінці, особливо з тими, хто перебуває у несприятливих умовах виховання, характеризується негативною поведінкою, а також з тими, хто став на шлях асоціальної і протиправної поведінки. **Превентивність має бути складовою будь-якої соціально-педагогічної дії**, оскільки превентивний процес суттєво посилює позитивний потенціал суб'єктів взаємодії.

Мета превентивного виховання полягає у досягненні сталої відповідальної поведінки, сформованості імунітету до негативних впливів соціального оточення. Вона може розглядатися поліаспектно.

Педагогічний аспект превентивної діяльності полягає у сформованості такої позиції особистості, яка конкретизується культурою цінностей, самоактуалізацією, свідомим вибором моделей поведінки.

Соціальний аспект передбачає об'єднання зусиль суб'єктів превентивної діяльності на міжгалузевому рівні, спрямованих на узгоджену і своєчасну реалізацію попереджувальних заходів: нейтралізацію і поступове усунення детермінант, що викликають негативні прояви.

Психологічний аспект превентивної діяльності передбачає диференційований індивідуально-психологічний, статево-віковий підходи до виявлення генезису деструктивних проявів у поведінці особистості й розробку науково обґрунтованих програм соціалізації та корекції девіацій.

Правовий аспект полягає в охороні й захисті прав особистості, формуванні правової культури.

Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді:

- створити умови для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів трудової, навчальної, позашкільної й іншої діяльності, що сприяють інтелектуальному, морально-етичному, естетичному розвитку, виробленню стійкості до негативних впливів;
- забезпечити соціально-психологічну діяльність, педагогічно зорієнтовану на протидію втягуванню дітей і молоді в негативні ситуації;

- надавати комплексну психолого-педагогічну та медико-соціальну допомогу тим неповнолітнім, які її потребують;
- забезпечити адекватну соціальну реабілітацію неповнолітніх, які вчинили протиправні дії або зловживають психоактивними речовинами;
- стимулювати неповнолітніх до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, сприяти валеологізації навчально-виховного процесу, навчанню з раннього віку навичкам охорони власного життя і здоров'я;
- сприяти виробленню інтегрованих міждисциплінарних підходів при підготовці спеціалістів (педагогів, психологів, медиків, соціологів, юристів, соціальних працівників), батьків та ін., об'єднанню зусиль різних суб'єктів превентивної роботи.

У виховній роботі з учнями 6-Б класу превентивний підхід впроваджується **на усіх етапах – планування, підготовка та проведення заходів. Важливу роль впровадження превентивного підходу відіграє у роботі з батьками.**

Умови сімейного виховання дитини мають великий вплив на розвиток її особистості. Сім'я першою включається у вирішення завдання соціалізації індивіда. Часто є певні труднощі у сімейному вихованні, тому важливим є налагодження тісної та постійної співпраці з батьками.

Практикуємо регулярне проведення сімейних свят, поїздки, екскурсії.

А також систематично проводимо індивідуальні бесіди, телефонні консультації, проведення анкетування з важливих питань, наповнення класної Вайбер-спільноти корисними посиланнями для виховання дітей.

Так, нещодавно було проведено **анкетування «Безпека дитини в Інтернет-просторі»**. Результат – не всі батьки знають ризики, пов'язані з інтернет-спілкуванням онлайн, з соціальними мережами, з онлайн-іграми. Окремі батьки не знають, в яких мережах зареєстрована дитина і в які онлайн-ігри грає. Анкета спонукала батьків дізнатися назви ігор, в які грає дитина, імена дитячих улюблених героїв, персонажів гри. А також підтвердила, що більшість батьків відповідально ставляться до часу, який діти проводять в мережі.

Достатня увага до часу, проведеного в Інтернеті і до контенту, який «споживає» дитина дуже важлива. Тому у Вайбер спільноті 6-Б класу було рекомендовано **перегляд освітнього серіалу для батьків «Безпека дітей в Інтернеті» (від «Дія. Цифрова освіта»)**. Ким є «друзі» у соціальних мережах? Як захистити дітей від шкідливого контенту в інтернеті? Чи існує небезпека від кібербулінгу? Відповідь на ці та інші питання дають експерти. І вихователям, і батькам серіал став корисним, вони схвально відгукувались про нього. Рекомендую усім переглянути і пройти тестування після кожного відео.

Цифрова освіта дітей теж реалізується з врахуванням превентивного підходу. Адже, спрямована на запобігання формуванню в учнів негативних звичок при спілкуванні онлайн, проявам асоціальної поведінки підлітків в мережі. Доступ до шкідливого контенту часто стає деструктивним фактором у формуванні девіантної поведінки. **6-Б клас зареєстрований на онлайн-курс «Цифрові права і безпека дітей» (від ГО «МІНЗМІН»)**.

ЦИФРОВІ ПРАВА
ТА БЕЗПЕКА
ДЛЯ ДІТЕЙ

Онлайн-курс

Курс передбачає перегляд коротких відео щодо безпеки дітей в мережі, культури поведінки у спілкуванні, цифрових прав у популярних соцмережах, а також відео про розвиток критичного мислення для розпізнавання фейків і маніпулятивних публікацій. Курс успішно проходимо, плануємо отримати сертифікат. Батьки теж отримали посилання на перегляд курсу, адже знати свої права в Інтернеті буде корисно всім.

Матеріали курсу, а також Правила етикету в Інтернеті, Правила безпечної поведінки в Інтернеті ми систематизували у папку «Мій щит».

Запобігти негативним проявам у колективі учнів, налагодити доброзичливі і партнерські стосунки між педагогами і учнями – такі завдання мав цикл занять щодо формування емоційного інтелекту вихованців. До слова, **розвиток – емоційного інтелекту – це профілактика булінгу.**

Година спілкування «Емоції і як ними керувати» ознайомила учнів з особливостями різних емоцій, їх користю та шкодою, та вмінням управляти негативними емоціями.

Гра «Впізнай, назви і покажи емоцію» принесла багато позитивних вражень учасникам. Окрім цього ми практикуємо рефлексії «Що ти зараз відчуваєш?», «Що відчуває твій однокласник?» у щоденному спілкуванні для розвитку емпатії. Коли учні усвідомлюють наслідки своїх вчинків для інших – це може стати попередженням деструктивної поведінки в майбутньому.

Перегляд мультфільму «Головоломка або Думками навиворіт» дав можливість побачити як виникають емоції і почуття у голові дівчинки-підлітка

та дізнатися як вони керують її вчинками та впливають на життя. А **колективне читання книги Гжегожа Касдепки «Велика книга почуттів»** ознайомило з особливостями впливу почуттів на поведінку дітей. Вихованці охоче обговорювали прочитане і ділились своїми почуттями.

Окрім цього, у класі проходив **майстер-клас з виготовлення «Емоційного термометра»**, який допомагає учням виміряти силу їх емоцій. Практикуємо виконання вправ на врівноваження емоційного стану.

Велику увагу у щоденній роботі ми звертаємо на **формування дружніх стосунків та попередження і подолання конфліктів у класі**. Превентивний підхід якраз і спрямований на попередження та запобігання негативних явищ у колективі. **Круглий стіл «Обговорення і прийняття законів класу»** мав на меті сформувати, затвердити «Заповіді класу», яких учні дотримуються у щоденному шкільному житті.

«Що таке дружба і як вирішити конфлікт?» - на цій виховній годині учні мали змогу попрактикувати різні цікаві вправи і набути практичних знань.

Інтерактивна гра «Скелелази» допомогла зрозуміти наскільки важливою є дружня підтримка у житті кожного.

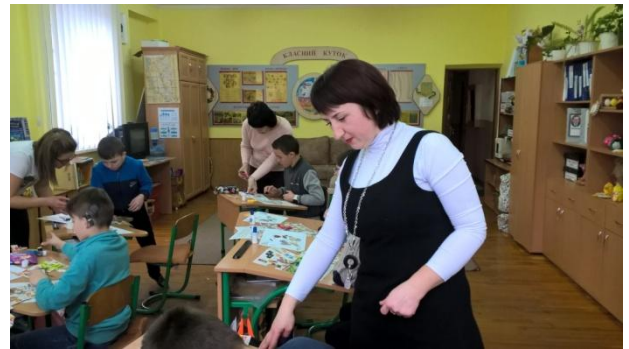

Одним із важливих завдань превентивного виховання є **стимулювання неповнолітніх до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, та навчання з раннього віку навичкам охорони власного життя і здоров'я.** У виховній роботі 6-Б класу проведено багато заходів для реалізації цього завдання.

Ще у початковій школі успішно проводились заняття з циклу **«Абетка харчування»**, де учні засвоїли ази здорового харчування. Ми переглядали цикл тематичних мультфільмів, заповнювали зошити, інші матеріали, малювали.

За сприяння проекту «Здорове харчування» було проведене заняття «Тарілка здорового харчування». Учні провели цікаву презентацію, а також вони виготовили свою тарілку збалансованого харчування.

Про роль кальцію у раціоні дитини та як він допомагає попередити переломи ми зазначали під час гри «Склади скелет». Також регулярно проводимо бесіди щодо попередження травматизму у побуті та під час ігор, занять на тренажерах.

Систематично проводимо заняття щодо профілактики шкідливих звичок. Щоб наочно продемонструвати було проведене заняття «Ні – шкідливим звичкам!», де учні розглянули підібрані ілюстрації, роздивились макет людини і розшукували органи, яким може бути завдано непоправної шкоди.

Крім цього, коли ми побували на екскурсії у Медичному університеті учні могли «вживу» побачити легені курця та печінку людини, яка зловживала алкоголем та зробити відповідні висновки щодо впливу шкідливих звичок на життя і здоров'я людини.

Виховна година «Корисні і шкідливі звички» допомогла учням засвоїти нові і закріпити вже набуті знання.

Охорона власного життя і здоров'я передбачає також і вміння діяти у загрозованих та небезпечних ситуаціях. **Практикуємо проведення регулярних інструктажів та заходів щодо правил безпечної поведінки у щоденному житті та у небезпечних ситуаціях.**

Година спілкування «Небезпечні предмети: як діяти?», екскурсія до пожежної частини мали на меті ознайомити учнів з алгоритмом їх дій у критичних для життя ситуаціях.

Таким чином, практика реалізації превентивного підходу у виховній роботі – це систематичне проведення заходів, які покликані сформувати такі знання, уміння і навички вихованців, які позитивно впливатимуть на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, на їх допомогу і захист.

У перспективі виховної роботи увага буде звернена на розробку заходів щодо економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, освітнього, інформаційно-освітнього та організаційного характеру, спрямованих на формування позитивних соціальних установок, запобігання вживанню наркотичних речовин, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків.